

sprijaznili. Vladkova skrb za pregnančke je bila res velika. Kadar je drobil zjutraj kruh v mleko, se je vselej spomnil: »Mamica, ali smem tole skorjico kruha deti v žep za pregnance, ki nimajo kruha?«

»To pa le stori!« mu je rekla mati. Seveda je bilo potem treba njej še enkrat poseči po nož.

S skorjami pa je bil Vladko le vedno založen in tolažil je z njimi lačne želodčke malih siromačkov.

Oče pregnancev in starejša hči pomagata že večkrat našim pri delu. Tiste dni dobe tudi otroci v hiši hrano. To vam je govorjenja in čeb-ljanja ob takih prilikah! Vladko jim gospodari in nosi večkrat tudi jedila na mizo. To ga zelo veseli. Časih pozabi pri tem celo sam na jed. Zvečer pa potoži materi: »Danes sem imel pa veliko dela!«

Semtertja pa Vladko tudi preveč govori in preveč vidi. Tako je na primer rekel neki večer očetu pregnancev, ki je sedel pred hišo v delav-nem, nekoliko raztrganem suknjiču: »Kako pa pri vas, oče, ali nimate prav nobene šivanke?« — —

Moža je bilo malo sram, še bolj pa njegovo hčer Mano, ki je takoj nato voščila Vladku »lahko noč« ter šinila skozi vrata. Maksimov.

Moje tovarišice.

Predava M. L. Komenska.

Moj spomin še ne sega daleč nazaj; prekratko je še moje življenje. Izza prvih mojih let so mi Miklavževi in božični večeri še najbolj v spominu. Domislím se včasih tudi se drugih dogodkov: če sem bila — na primer — za kaj pohvaljena ali obdarjena ali pa za prestopke kaznovana. Spomnim se dobro, kako mi je bilo tedaj, ko so mi jeli praviti, da začnem jeseni s šolo. Moja otroška domišljija mi je slikala šolo v pre-čudnih prikaznih. Že to mi je delalo skrbi, da bom morala v šoli po par ur skupaj mirno sedeti, ker doma sem se lahko prosto gibala in igrala z mlajšimi brati in s sestro. Bila sem vedno blizu drage mi mamice, ki me je rada vselej ljubeznivo uslišala, če sem jo kaj prosila. Ko bom pa šolarica, pa ne bom vedno pri nji. Spoznanje, da imam le eno mater, je takrat vzplamtelo, da gori še danes naprej v mojem srcu. Odrastli so me pa takrat strašili s tem in onim, češ, da bom večkrat zaprta, da dobim slabo šolsko naznanilo ali da se sploh ne bom nič naučila. Pravili so mi, da bom na potu v šolo in iz šole od otrok imovitejših staršev prezirana. Seveda ni prav, otroke s takimi neresnicami uvajati v življenje. Čemu otroka begati in mu delati strah, ki mu ne koristi nikdar in nikoder nič.

Resnici na ljubo povem, da sem se res bala šole, to pa le toliko časa, dokler nisem preživela prvega dne v šolski klopi. Koj v začetku se mi je

šola tako priljubila, da sem jo z veseljem obiskovala. Ponosna sem bila, da imam vsaj že nekaj svojega: knjige, zvezke in pisalne potrebščine. Prepričala sem se tudi, da se pridnemu otroku ni treba ničesar bati v šoli, ne slabega izpričevala in ne porednih součencev. Učiteljice dobrega otroka ljubijo, in součenci mu ne prizadenejo nič, če se le sam vselej in povsod dostojno vede.

Ko je bil a-b-c premagán in sem jela čitati kratke stavke, potem poučne povestice, se mi je moj mali abecednik še bolj prikupil. Postal je poleg malega katekizma in računice moj najljubši prijatelj.

V letih nadaljnjega šolanja je izrastle iz te male trojice bukvic cel kup knjig, ki so mi sedaj najljubše, najzvestejše tovarišice. Moja želja je, da si tako tudi ostanemo. Dovoljeno mi bodi o teh mojih tovarišicah izraziti nekaj misli, kolikor je pač na kratko mogoče.

Ni li katekizem knjiga prelepe vsebine, ki nas uči svetih resnic, da smo ustvarjeni po božji podobi in da imamo neumrjočo dušo? Kako lepo nas uče božje in cerkvene zapovedi, živeti v prid bližnjemu in v čast nebeskemu Očetu. Spoznanje skrivnosti sv. zakramentov nam razodeva milosti, ki jih deli Sveti Duh vernim zemljanom, da bodo onkraj groba deležni veselja v njegovem kraljestvu, v svetih nebesih. Katekizem je temelj, na katerega je postavljeno naše versko življenje. Kdor ga zanemarija ali zaničuje, ni pravi kristjan.

Čitanka vsebuje številne poučne povesti, domoljubne, zgodovinske, krajepisne in druge. Čitanka se mi zdi kakor travnik, na katerem cvete nebroj vsakovrstnih pestrih cvetk, katere vse bi želela imeti na svojem oknu. Tudi čitanka se vsako leto izpreminja, kakor kras travnika. V vsakem šolskem letu druga berila — druge cvetice.

Računica nas uči deliti čas in imetje. Le kdor si čas prav razdeli, ne bo zaostajal, bodisi pri učenju ali pri delu, in kdor si pravilno zna razdeliti svoj zaslužek, ne bo trpel nikoli potrebe, dasiravno bo moral morda včasih računati tudi z drobci. Računarji so že razvozljali razdalje med zemljo in solncem in drugimi podnebnimi telesi; le eno jim je nemogoče izračunati: dan in uro naše smrti. Delimo torej čas nepreračunanega našega življenja, da se poleg drugih dolžnosti spomnimo tudi svojega Stvarnika, kakor nam velewa pregovor: Moli in delaj!

Prirodopisje nas vpelje v veliko božjo delavnico. Živim bitjem nadkriljuje pač le človek, kateremu so podrejene vse živali, od najkoristnejše domače živine do najmanjšega mrčesa. Rastlinstvo nas uči razločevati tihi gozd in cvetoči sadonosnik, zeleni travnik in zlato žitno polje, ter užitni sad od strupene jagode. Prirodopisje je neizčrpljivi nauk o modrosti Stvarnika nebes in zemlje. Ptice v zraku, ribe v vodi, nadzemljaska bitja in podzemeljske zaklade je podaril Bog človeku, kroni stvarjenja, da jih rabi v svoj blagor.

Rudoznanstvo ali mineralogija nas uči o zakladih, ki še počivajo v naši zemlji, to so rude trde in tekoče, iz katerih se pridobivajo razne snovi — kovine, izmed katerih je najžlahtnejše zlato, najpotrebnejše pa

železo. Rude se ne izkopavajo že čiste, marveč se čistijo z ognjem ali z vodo. Vsaka ruda vsebuje več vrst koristnih tvarin, in te razločiti, se pravi jih kemično razdružiti. Kemija je vobče ona umetnost, s katero se ali kamen ali voda ali zrak, sploh vse lahko razdeli v posamezne sestavine.

V sorodu s kemijo je fizika, ki nas uči o moči, s katero vplivajo razne snovi druga na drugo, in o drugih zakonih narave.

In da nam ne postaneta šola in domača hiša preozki, nas spremi zemljepisje vun v svet. Najprej preko ožje domovine in potem vedno dalje v razne tuje kraje, med tuje narode, tujih ver, tujih jezikov, tujih običajev. Uči nas, kam se stekajo naše reke in potoki, kod bivajo naši narodni bratje, in kje so gnezdišča naših sovražnikov. Iz zemljepisja vemo, da je naša zemlja okrogla, in da je nam nasproti tista Amerika, kamor se je izselilo že toliko naših, da si poiščejo kruha in nove domovine.

Ko sem že povedala, da prebivajo na svetu mnogi narodi, omenim še razne slovnice, ki nas uče njih jezikov. Pregovor pravi, da kolikor jezikov človek zna, za toliko ljudi velja. Jaz zase pravim: ko bi mi bila dana prilika, bi se rada priučila vsem tujim jezikom; poudarim pa, da sem in ostanem predvsem Slo v e n k a.

Naravno je, da je človek tudi radoveden, kako je bilo pred nami na svetu. In tu je zgodovina, ki nam pove marsikaj prelepega o visokem vladarskem rodu, o slavnih vojskovodjih, o zaslugah duhovnih in posvetnih mož, o junaštvu naših sinov itd. Zgodovina nas uči, kdo je bil pred nami gospodar naše grude, in od kdaj jo obdeluje slovenski oratar. Uči nas o zlatih dobah in o hudih dneh, ki so jih prebili naši pradedi, ko so še vpadali razni sovražniki v naše dežele. Da, veliko koristnega nam pove zgodovina; reči si pa upam, da bi morda ne bilo neprav, če bi se marsikaj pozabilo. Manj sovražstva bi tlelo med narodi in manj gorja bi se bilo zgodilo.

Če omenim še pesmarico, polno milih napevov, končujem predavanje o svojih tovarišicah, ki so mi najdražje. Z njimi bi kramljala venomer, da mi tega ne bi branile druge dolžnosti.

Poleg teh knjig ljubim z enako gorečnostjo še Mohorjeve knjige in mladinske spise. Rečem pa, da so tudi med knjigami pohujšljive klepetulje s strupenim berivom, a s temi ne bom sklepala nikoli znanstva. Ravnati se hočem po nasvetih roditeljev in učiteljev, ki pravijo:

P o s l a b i t o v a r i š i j i r a d a g l a v a b o l i .

Zvečer.

Za gorski okvir
solnce zahaja,
iz zarje pa mir
blaženi vstaja.

Krog mene narava
počiva in spi,
a potok še v spanju
šumi, žubori ...